

ling af modpartens omkostninger. Disse regler foreslås som nævnt sat i kraft den 1. januar 1988.

I det følgende gives der en nærmere gennemgang af hovedpunkterne i betænkningen og i lovforslaget samt i de administrative regler, der vil blive udstedt i forbindelse med lovforslagets vedtagelse.

2. De økonomiske betingelser for fri proces

2.1. De gældende økonomiske grænser for at kunne få fri proces er fastsat i bekendtgørelse nr. 573 af 17. december 1980, der trådte i kraft den 1. januar 1981. Bekendtgørelsen er medtaget som bilag til retshjælpsudvalgets betænkning. Efter bekendtgørelsens § 2 bør fri proces i almindelighed ikke meddeles, hvis ansøgerens socialindkomst overstiger 110.000 kr. for forsørgere og 83.000 kr. for ikke-forsørgere med tillæg af 15.000 kr. for hvert barn under 18 år, der forsørges af ansøgeren.

Den manglende justering af de økonomiske grænser siden 1981 har medført, at en fortsat faldende procentdel af befolkningen har adgang til fri proces.

I slutningen af 1980 skønnedes således ca. $\frac{2}{3}$ af befolkningen at opfylde de økonomiske betingelser i den nævnte bekendtgørelse, mens kun ca. 35 pct. af befolkningen i dag må antages at opfylde disse betingelser, svarende til 41 pct. af familierne.

Efter retshjælpsudvalgets opfattelse er der på denne baggrund behov for en betydelig forhøjelse af de økonomiske grænser, således at der sikres den del af befolkningen, der har et reelt retshjælpsbehov, adgang til fri proces.

Udvalget opstiller i den forbindelse en række alternative muligheder baseret på, hvor stor en del af befolkningen, der vil være dækket ved givne beløbsgrænser for forsørgere og ikke-forsørgere (samlevende og enlige) med børnetillæg. En dækningsgrad på ca. $\frac{1}{2}$ (51 pct.) af befolkningen vil således kunne opnås ved økonomiske grænser på 120.000 kr. og 150.000 kr. i socialindkomst for henholdsvis ikke-forsørgere og forsørgere samt et børnetillæg på uændret 15.000 kr. Denne dækningsgrad svarer til 59 pct. af familierne.

Forhøjes grænserne til 160.000 kr. og 190.000 kr. i socialindkomst for henholdsvis ikke-forsørgere og forsørgere og med et uændret børnetillæg på 15.000 kr. pr. barn, skønnes dækningsgraden at ville stige til ca. $\frac{2}{3}$ af befolkningen. Denne dækningsgrad svarer til 73 pct. af familierne.

Sker der – som anbefalet af udvalget – tillige en forhøjelse af børnetillægget til f.eks. 25.000 kr. pr. barn, vil dækningsgraden ved begge alternativer

blive noget større, idet flere samlevende eller enlige med børn herved vil blive omfattet.

Skal forhøjelsen ske som en opskrivning efter forbrugerprisindekset, reguleringspristallet og den gennemsnitlige timeløn for LO-arbejdere fra 1980 niveau til 1986 niveau, skal de økonomiske grænser sættes til ca. 126.000 kr. i socialindkomst for ikke-forsørgere, ca. 170.000 kr. for forsørgere og ca. 23.000 kr. i børnetillæg. Ved en sådan fremskrivning lægges der afgørende vægt på udviklingen i købekraften fremfor en bestemt dækningsgrad af befolkningen. Personer med uændret købekraft vil derfor fortsat være sammenfaldende med den persongruppe, der vil kunne opnå fri proces.

Retshjælpsudvalget tager ikke stilling til, hvilket af de nævnte alternativer der bør vælges. Udvalget anfører i den forbindelse, at valget må bero på en politisk vurdering, hvori mulighederne for at finansiere forbedringerne må antages at ville spille en væsentlig rolle. Efter udvalgets opfattelse bør man dog vælge den i den givne situation størst mulige forhøjelse af de økonomiske grænser for derved at opnå den største forbedring af befolkningens adgang til fri proces.

Justitsministeriet foreslår på denne baggrund, at de tre nævnte indtægtsgrænser den 1. januar 1988 forhøjes fra 83.000 kr. til 130.000 kr. (enlige), fra 110.000 kr. til 175.000 kr. (samlevende) og fra 15.000 kr. til 25.000 kr. (tillæg pr. barn). Herved sikres, at den persongruppe, der i 1981 havde økonomisk mulighed for at få fri proces, igen vil få denne mulighed. Disse forhøjelser må antages at indebære en dækningsgrad på 60 pct. af befolkningen og ca. $\frac{2}{3}$ af familierne. Den del af befolkningen, der har et reelt retshjælpsbehov, får hermed adgang til fri proces. Justitsministeriet har endvidere taget i betragtning, at de nævnte væsentlige forhøjelser i sig selv vil indebære betydelige merudgifter til fri proces, formentlig i størrelsesordenen ca. 50 mio. kr. i forhold til udgifterne i 1986 på ca. 60 mio. kr. Endelig opfylder forhøjelserne de henstillinger, der er indeholdt i de i indledningen nævnte to folketingsberetninger.

Efter retshjælpsudvalgets opfattelse bør der finde periodiske justeringer sted af de økonomiske grænser i lyset af en konstateret udvikling i pris- og lønforholdene.

Justitsministeriet kan tiltræde denne opfattelse, og indtægtsgrænserne vil derfor fremover med mellemrum blive reguleret i overensstemmelse med pris- og lønudviklingen.

2.2. I betænkningen anfører udvalget, at en væsentlig forhøjelse af indtægtsgrænserne som den